

บทที่ ๕
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๑. สรุปการดำเนินโครงการ

๑.๑ ความสำคัญ วัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรม

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตระหนักถึงความจำเป็นที่จะให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิได้รู้ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจึงดำเนินการพัฒนากระบวนการในการเสริมสร้างองค์ความรู้แก่เครือข่ายภาคประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้สามารถเป็นวิทยากรเครือข่ายภาคประชาชน “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” ขยายความรู้ ความเข้าใจไปสู่ประชาชนในพื้นที่ทุกภูมิภาคให้กว้างขวางมากขึ้นต่อไป เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เครือข่ายภาคประชาชนที่สมัครใจเป็น “อาสาสมัคร สขร. ชุมชน” ให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิได้รู้ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการจนสามารถเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยให้ “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” เป็นผู้ประสานงานกับ สขร. โดยใช้ระบบสังคมออนไลน์ เผยแพร่ไปสู่ประชาชนในชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ทั้งยังส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสด้วยกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

การดำเนินโครงการมีประชุมสัมมนาในแต่ละเวทีทุกภูมิภาคทั่วประเทศมีการดำเนินกิจกรรมโดยมีทำแบบทดสอบถามก่อนการสัมมนา (Pre-test) กิจกรรมกลุ่ม “สิทธิได้รู้ ใครขอได้บ้าง” กิจกรรมเรียนรู้ “คู่มือสิทธิประชาชน และคู่มือวิทยากร อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” และกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมวิเคราะห์ข้อเท็จจริง และนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย กิจกรรมแนะนำเครือข่ายสังคมออนไลน์ E-mail Facebook และ Page อ.สขร. กิจกรรมสัมภาษณ์กลุ่มย่อยและนำเสนอข้อคิดเห็น ทำแบบทดสอบถามหลังการสัมมนา (Post-test)

การจัดประชุมสัมมนาทั้งหมด ๑๒ จังหวัดมีผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาทั้งหมด ๘๐๗ คน ประกอบด้วย

ลำดับที่	เวที (จังหวัด)	จำนวน (คน)
๑	พระนครศรีอยุธยา	๕๑
๒	นนทบุรี	๖๑
๓	ชลบุรี	๖๑

ลำดับที่	เวที (จังหวัด)	จำนวน (คน)
๕	ตาก (แม่สอด)	๘๓
๖	พิษณุโลก	๙๔
๗	ราชบุรี	๗๑
๘	ระนอง	๘๖
๙	สงขลา	๕๐
๑๐	ร้อยเอ็ด	๙๐
๑๑	ขอนแก่น	๕๕
๑๒	อุดรธานี	๔๗
จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ รวมทั้งสิ้น		๘๐๗

๑.๒ การดำเนินกิจกรรมในแต่ละเวทีสัมมนาและผลการสำรวจระดับความรู้ความเข้าใจ

คณะผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ได้จัดกิจกรรมเวทีอบรมสัมมนาขึ้น ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนนทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก (แม่สอด) จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลา จังหวัดราชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุดรธานี การดำเนินกิจกรรมในแต่ละเวทีได้จัดกิจกรรมที่สำคัญให้ผู้เข้าร่วมการอบรมสัมมนาได้รับความรู้ทั้งจากการฟังการบรรยายสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมีคู่มือสิทธิประชาชน คู่มือวิทยากร เครือข่าย แผ่นพับและโปสเตอร์ประกอบ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแสดงออกโดยการร่วมแสดงบทบาทสมมติ (Play Role) จากเหตุการณ์ที่กำหนดขึ้น จากนั้นให้สมาชิกกลุ่มผู้เข้าอบรมสัมมนาช่วยกันวิเคราะห์ คิด และแสดงออกร่วมกัน ตลอดจนระดมความเห็นเพื่อเสนอแนะในที่ประชุม

จากการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามในแต่ละเวทีคณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ๒ ส่วน คือ แบบสอบถามก่อนการสัมมนาและแบบสอบถามหลังการสัมมนา โดยทำการวิเคราะห์จากคำถามที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการจำนวน ๑๐ ข้อ และนำผลลัพธ์ที่ได้จากผู้เข้าร่วมสัมมนาก่อนและหลังการสัมมนาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย รวม ๑๒ เวทีสัมมนา โดยมีประเด็นคำถามทั้งก่อนและหลังการสัมมนาพร้อมกับค่าเฉลี่ย สรุปได้ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถามก่อนสัมมนา
๒.๑	ท่านรู้ความหมายของ "สิทธิได้รู้" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๒	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิตรวจดู" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๓	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิขอข้อมูล" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๔	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิค้นคว้า" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๕	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิร้องเรียน" การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๖	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิอุทธรณ์" คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๗	ท่านรู้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเพื่อ "เข้าถึง" ข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๘	ท่านทราบวิธีการ ขั้นตอนตามกฎหมายเพื่อ "เข้าถึง" ข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๙	ท่านได้ใช้ "ประโยชน์" ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในชุมชน
๒.๑๐	ท่านได้ใช้ "ประโยชน์" ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนบุคคลในชุมชน

ข้อ	ประเด็นคำถามหลังการสัมมนา
๒.๑	ท่านรู้ความหมายของ "สิทธิได้รู้" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๒	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิตรวจดู" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๓	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิขอข้อมูล" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อ	ประเด็นคำถามหลังการสัมมนา
๒.๔	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิค้นคว้า" ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๕	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิร้องเรียน" การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๖	ท่านรู้ลักษณะของ "สิทธิอุทธรณ์" คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๗	ท่านรู้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเพื่อ "เข้าถึง" ข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๘	ท่านทราบวิธีการ ขั้นตอนตามกฎหมายเพื่อ "เข้าถึง" ข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒.๙	ท่านได้ใช้ "ประโยชน์" ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในชุมชน
๒.๑๐	ท่านได้ใช้ "ประโยชน์" ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนบุคคลในชุมชน

เวทีสัมมนา	แบบสอบถามก่อนการสัมมนา	ค่าเฉลี่ย	แบบสอบถามหลังการสัมมนา	ค่าเฉลี่ย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๒.๖๐	๒.๔๖	๓.๘๘	๓.๕๔
จังหวัดนนทบุรี	๑.๙๔		๓.๗๘	
จังหวัดชลบุรี	๒.๓๐		๓.๕๐	
จังหวัดเชียงใหม่	๒.๔๒		๓.๗๐	
จังหวัดพิษณุโลก	๒.๓๘		๓.๘๐	
จังหวัดตาก	๒.๐๐		๓.๐๓	
จังหวัดระนอง	๒.๔๖		๓.๕๔	
จังหวัดสงขลา	๒.๔๔		๓.๘๗	
จังหวัดราชบุรี	๒.๗๔		๓.๙๑	
จังหวัดร้อยเอ็ด	๒.๑๗		๒.๑๗	
จังหวัดขอนแก่น	๒.๔๕		๓.๖๔	
จังหวัดอุดรธานี	๑.๙๐		๓.๐๐	

๑.๓ สรุปสภาพปัญหา ปัจจัย และกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสิทธิได้รู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน

ความไม่รู้และไม่เข้าใจ “สิทธิได้รู้” เป็นปัญหาสำคัญของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และความยุ่งยากของภาษากฎหมายเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้ ซึ่งเกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น การไม่ได้รับการอบรมศึกษา ขาดการสื่อสารถ่ายทอดเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในแต่ละภูมิภาคที่ห่างไกล การเข้าถึงแหล่งความรู้ของประชาชน ชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดต่างๆ เป็นไปได้ยาก และปัญหาความไม่เข้าใจ “สิทธิได้รู้” มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและการใช้สิทธิของประชาชน สำหรับประชาชนแล้วแม้จะมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้บ้างมากขึ้นแต่มื่อนำไปใช้เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการกลับพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคอยู่หลายประการ อีกทั้งปัญหาความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิได้รู้ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่อาจเข้าถึงสิทธิได้รู้และไม่อาจเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้ เพราะสิทธิได้รู้ของพลเมืองที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงของพลเมืองในประเทศ ปัญหาดังกล่าวทำให้ลดประสิทธิภาพของการใช้สิทธิของประชาชนและการบังคับใช้กฎหมาย

จากการศึกษาวิจัยโดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้ง ๑๒ เวที พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสิทธิได้รู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน โดยแบ่งปัจจัยที่มีความสำคัญออกได้เป็น ๕ ประเด็นดังนี้

๑. ความเข้มแข็งของชุมชน
๒. การได้รับการฝึกอบรม พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง
๓. การประชาสัมพันธ์สิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน
๔. การมีส่วนร่วมขององค์กร หน่วยงาน และชุมชนในการส่งเสริมสิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน
๕. การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในการส่งเสริมสิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการพบว่า กระบวนการที่สัมพันธ์กับสิทธิได้รู้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน มีดังนี้

๑. คัดสรรตัวแทนจากชุมชนเพื่อเข้าร่วมการอบรม
๒. การสร้างคู่มือการเข้าถึงสิทธิและกระบวนการสร้างเครือข่าย
๓. การจัดอบรมการเข้าถึงสิทธิได้รู้ และวิธีการสร้างเครือข่าย
๔. การส่งเสริมการเสริมสร้างเครือข่ายภายในชุมชน
๕. การส่งเสริมความรู้และสร้างเครือข่ายโดยใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟสบุ๊ค (Fan Page Facebook)

๒. ข้อเสนอแนะ

๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาารูปแบบ “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” ขจัดปัญหาความไม่รู้และไม่เข้าใจสิทธิได้รู้

ความไม่รู้และไม่เข้าใจสิทธิได้รู้ของประชาชนในชุมชนมีแนวทางพัฒนาให้ปัญหานี้หมดไปได้ด้วย การเผยแพร่ความรู้ผ่านเครือข่าย “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” การจัดตั้งเครือข่ายเกิดขึ้นได้ในชุมชนและการเผยแพร่ความรู้ต่างๆ จากการอบรมสัมมนาสามารถถ่ายทอดกันได้ในชุมชน ดังนั้นรูปแบบอาสาสมัคร สขร. ชุมชน ควรที่จะพัฒนาแนวทางการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ให้มากขึ้นในพื้นที่ของแต่ละชุมชน โดยการให้ความรู้และการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินประสิทธิภาพของการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ให้มากขึ้น ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่าย “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” ประสานงานและกระจายสู่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและชุมชนท้องถิ่นต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของ “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” ให้มากขึ้น

การจัดตั้ง “อาสาสมัคร สขร.ชุมชน” จำเป็นจะต้องจัดตั้งขึ้นทุกๆ ชุมชน ทั้งชุมชนท้องถิ่น ชุมชนเมือง หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หมู่บ้านต่างๆ คือ เป้าหมายที่สำคัญที่จะสามารถกระจายความรู้เกี่ยวกับสิทธิได้รู้ไปสู่ชุมชนได้อย่างแท้จริง

๒.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสิทธิได้รู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

ในปัจจุบันการคำนึงถึงสิทธิของประชาชนในสังคมไทยเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญ เช่นเดียวกับสิทธิต่างๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แต่การเผยแพร่สิทธิต่างๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวต้องอาศัยองค์กร หน่วยงาน ต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยกันรณรงค์ เผยแพร่สิทธินี้ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ซึ่งผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจสิทธิเหล่านี้ได้คือการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นหน่วยสังคมที่สามารถเผยแพร่ความรู้ให้กับสมาชิกในสังคมของตนได้อย่างรวดเร็ว และประชาชนในสังคมนั้นต่างต้องการมีส่วนร่วมในการดูแลคุ้มครองสิทธิต่างๆ ในสังคมของตน ทั้งนี้การเผยแพร่กฎหมายนี้สามารถทำได้โดยผ่านองค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชน ผู้นำเยาวชน ดังนั้นการส่งเสริมสิทธิได้รู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน ควรมีโครงการที่มุ่งเน้นตรงไปที่ชุมชนและอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเป็นตัวขยายเครือข่ายๆ ต่อไป

ประการต่อมา ควรจัดให้มีการฝึกอบรม พัฒนาความรู้ภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง เป็นที่เข้าใจแล้วว่าผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการก็คือประชาชน ดังนั้นหากผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายได้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของสิทธิที่ตนมี ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายมุ่งหวังไว้ ด้วยเหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสำนักงาน

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่างๆ ควรให้ความสำคัญต่อการฝึกอบรม และพัฒนาความรู้ไปยังภาคประชาชนโดยตรง และโครงการที่ฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ที่นี้อาจมุ่งไปสู่กลุ่มประชาชนที่หลากหลาย เช่น ผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีอยู่ในชุมชนนั้นๆ

นอกจากนี้ควรมี “ศูนย์บริการความรู้ด้านกฎหมายข้อมูลข่าวสารในสถาบันการศึกษา” การเผยแพร่ความรู้เป็นพันธกิจหลักของสถาบันการศึกษาอยู่แล้ว ดังนั้น หากอาศัยสถาบันการศึกษาในแต่ละภูมิภาคเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนความรู้ในสิทธิต่างๆ ที่มีอยู่ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารย่อมจะสร้างศักยภาพในการเข้าถึงสิทธินี้ของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ หากสถาบันการศึกษาใดสามารถบรรจุเรื่องกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในหลักสูตรการเรียนการสอนของตน ยิ่งจะก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนอันยิ่งใหญ่ที่จะสร้างผู้รู้และเผยแพร่กฎหมายนี้ต่อไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง

๒.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสิทธิได้รู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน

กฎหมายในประเทศไทยที่มีการบัญญัติออกมาเมื่ออยู่เป็นจำนวนมากหลายฉบับ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในแนวที่กำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้กรอบที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ในลักษณะของหน้าที่ที่ประชาชนจะต้องกระทำ หรือแม้กระทั่งกฎหมายบางฉบับที่ให้สิทธิ แต่ก็เป็นการกำหนดขอบเขตกว้างๆ ไม่ได้มีการกำหนดถึงกระบวนการ หรือวิธีการในการเข้าถึง หรือการใช้สิทธิเอาไว้ ทำให้ในทางปฏิบัติแล้วการนำกฎหมายไปใช้เป็นไปได้อย่างยาก เพราะต้องมีการตีความกฎหมายเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ อันเป็นการยุ่งยาก แต่ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่ให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทั้งได้มีการกำหนดกระบวนการ ขั้นตอนในการเข้าถึงสิทธิเอาไว้อย่างชัดเจน และกรณีที่มีปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารยังมีคณะกรรมการเพื่อช่วยในการวินิจฉัยไว้อีกส่วนหนึ่งด้วย ทำให้เป็นกฎหมายที่ประชาชนพึงรู้ไว้

แต่กระบวนการในการกระจายหรือส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาใช้สิทธิตามกฎหมายดังกล่าวนั้น เป็นไปได้อย่างยิ่ง เนื่องจากประชาชนชาวไทยมีจำนวนมาก การจะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาใช้สิทธิเป็นไปได้อย่างยิ่ง เนื่องจากส่วนหนึ่งประชาชนไม่เข้าใจขั้นตอน รวมไปถึงหน่วยงานรัฐยังขาดความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อยู่ในความครอบครองของตนเอง และเมื่อมีการอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนแล้วจะอย่างไรให้ความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดนั้นกระจายออกไปในวงกว้างขึ้น และสามารถติดตามการพัฒนาของกฎหมายหรือรับคำตอบหากมีปัญหาในการใช้กฎหมายได้ตลอดเวลา ดังนั้น นอกเหนือจากการจัดอบรมสัมมนาให้กับผู้นำชุมชน หรือ การสร้างเครือข่ายในเฟซบุ๊กแล้ว สิ่งที่ควรดำเนินการมีดังต่อไปนี้

ประการแรก ควรมีการจัดทำภาพยนตร์โฆษณาให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยจัดทำในรูปแบบของการตูนให้ความรู้ เพื่อให้ไปทดลองใช้สิทธิที่แท้จริง โดยส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกวัยไปทดลองใช้สิทธิดังกล่าว ณ หน่วยงานรัฐที่อยู่ใกล้บ้าน เพื่อเป็นการช่วยสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งกำกับดูแลกฎหมายฉบับนี้ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานรัฐให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นการให้ประชาชนรู้สึกถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐได้ทางหนึ่ง

ประการต่อมา ควรมีการนำเอาเนื้อหาของสิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการลงบรรจุในการเรียนการสอนของนักเรียน นักศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา โดยถือว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของการเป็นพลเมือง อันเป็นการปลูกฝังให้เด็กหรือเยาวชน ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยการใช้สิทธิตามกฎหมายดังกล่าวนี้ มิใช่เป็นเรื่องเฉพาะแต่ผู้ใหญ่เท่านั้น

ประการสุดท้าย ควรนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชน เนื่องจากปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมีเป็นจำนวนมาก การส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญได้นั้น ควรนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ เช่น สามารถศึกษาการใช้สิทธิตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารโดยผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ รวมไปถึงการจัดทำเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประเภทสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิตามกฎหมายหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายนี้ โดยเฉพาะ และสามารถใช้ได้ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่

สรุป การที่จะส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น กระบวนการควรเริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ในชั้นเรียน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษาเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ถึงสิทธิดังกล่าว และในการส่งเสริมความรู้ ควรประยุกต์นำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้ เพื่อให้ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น